

Posudek oponenta diplomové práce

Autor: Bc. Tereza Vohralíková

Název práce: Social cirkus a využití empowermentu při práci se skupinami s rizikem vyloučení

Oponent: Alena Košák Felcmanová, M. A., Ph.D.

Kriteria hodnocení:	Hodnocení (1 – 4):
Zdůvodnění relevance tématu vzhledem k oboru Studia občanského sektoru <i>Je téma relevantní vzhledem k oboru? Je dobře zdůvodněno?</i>	1
Stručné slovní hodnocení: Předkládaná práce je pro studia občanského sektoru relevantní, vzhledem k tomu že se zabývá fenoménem empowermentu u skupin s rizikem sociálního vyloučení. Empowerment se nedílně spojuje se schopností občanů prosazovat svoje cíle.	
Kvalita teoretického/konceptuálního rámce práce <i>Nakolik je obsah rámce relevantní vzhledem k tématu práce? Do jaké míry byla studovaná literatura představena přehledně a kriticky? Byla použita zahraniční literatura?</i>	2-3
Stručné slovní hodnocení: V teoretické části autorka srozumitelně vysvětluje propojení OS a empowermentu, definici občanské společnosti a její propojení s oblastí neformálního vzdělávání a tedy i social cirkusu. Přehledně také prezentuje historii a vývoj social cirkusu a především výzkumy o dopadech social cirkusu na jednotlivce a jejich kompetence. Teorie o sociální inkluzi a exkluzi jsou velmi obecné a není zcela jasné, jakou pozici ve výzkumu mají. Pro definici pojmu empowermentu autorka vybírá z množství existující definic relevantní koncepty pro zkoumanou oblast (s. 15 – 20), které souvisejí jak s psychologickým empowermentem (Zimmermann, Peterson), empowerment v komunitě (Maton) a sociální práci (Adams). Teprve v kapitole Strategie výzkumu a Operacionalizace (s. 44 – 46) se dozvídáme, s jakou definicí autorka chce pracovat v analýze.	
Formulace cílů, výzkumných otázek či hypotéz <i>Jsou dostatečně konkrétní a jasné? Odpovídají tématu práce a jejímu teoretickému/konceptuálnímu rámci?</i>	2-
Stručné slovní hodnocení: V práci figuruje jedna výzkumná otázka - „Jakým způsobem pracují projekty social cirkusu s fenoménem empowermentu při práci se skupinami s rizikem vyloučení?“ s. 7 Vedle toho je však naformulováno značné množství dalších cílů a výzkumných podotázek, které poněkud tříští zaměření práce a na které se pak v analytické části a závěrech dostane jen sporadicky, jako například: Cíle <ul style="list-style-type: none"> • „klade si za cíl prozkoumat social cirkus a jeho vztah k fenoménu empowermentu a nastolit tak téma k dalším výzkumům v oblasti social cirkusu a jeho role v rámci občanské	

<p>společnosti." (s. 7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Práce proto neaspiruje na rozsáhlou studii dopadů těchto projektů a spíše si klade za cíl porozumět fungování těchto projektů ve vztahu k fenoménu empowermentu a následné komparaci analýzy dat s již uskutečněnými zahraničními studiemi ze zemí, které mají s danou oblastí poměrně delší zkušenost a díky dlouholetým projektům v oblasti social cirkusu jsou schopné nabídnout kvantitativní výzkum a měřitelné indikátory dopadů." 38-39 • „Cílem výzkumu je pak zmapovat podobnosti či odlišnosti v přístupu pracovníků social cirkus projektů k fenoménu empowermentu a prozkoumat, v jakých komponentech a na jaké úrovni se shodují s teoretickými východisky." (s. 43) • „je cílem výzkumu zmapovat na jaký typ empowermentu se projekty social cirkusu zaměřují." S. 45	
<p>Metody získávání a analýzy dat a jejich použití <i>Je vhodné zvolen, zdůvodněn a v průběhu výzkumu realizován design výzkumu/výzkumný rámec? Jsou využité techniky sběru dat, vzorek a metody analýzy dat dobře popsány, zdůvodněny a realizovány v rámci výzkumu vzhledem k výzkumným otázkám? Jsou diskutovány limity výzkumu a jeho etické aspekty?</i></p>	3
<p>Stručné slovní hodnocení:</p> <p>Autorka zvolila pro sběr dat hloubkové rozhovory a zúčastněné pozorování.</p> <p>Postup sběru dat, výběr respondentů je velmi jasně a transparentně popsán. Je vidět že sběru dat autorka věnovala velké množství času a úsilí, když vezmeme v potaz sběr dat ve Španělsku.</p> <p>Bohužel vzhledem k roztržitosti cílů je i postup výzkumu nepřehledný.</p> <p>Z hlediska analýzy dat, není zcela zřejmé, jak souvisí vygenerované kódy (s. 50) s kategoriemi, které vznikly při operacionalizaci empowermentu. Nelze moc dobře v textu sledovat, podle jakého klíče byly citáty vybírány.</p> <p>Empirická data jsou částečně předkládána a propojována s uváděnými koncepty, nicméně bohužel velmi nepřehledně. Někdy jde jen o řazení zajímavých citátů za sebou s pouze drobnými komentáři.</p> <p>Zdroje literatury v metodologické části jsou velmi omezené.</p> <p>Jako operacionalizaci pro zkoumání empowermentu pak autorka volí tři úrovně psychologického empowermentu podle Zimmermanna a prvky empowermentu podle Maton. Dále ale operuje i s kategoriemi zaměření a podmínky empowermentu. Není zřejmé, zda se to vztahuje ke kategoriím uvedeným v operacionalizaci, nebo zda jde o něco jiného.</p> <p>Část operacionalizace se najednou objevuje „teorii změny“, nedostatečně ozdrojovaná, nejsou jmenováni autoři studie a svým rozsahem neodpovídá tomu, jaké důležitost je jí připisována v empirické části práce. Chybí jasnější propojení s empowermentem.</p>	
<p>Kvalita závěrů práce <i>Byly naplněny praktické nebo teoretické cíle a zodpovězeny výzkumné otázky práce? Jak byla formulována praktická doporučení, pokud byla cílem práce?</i></p>	3
<p>Stručné slovní hodnocení:</p> <p>V závěrech se autorka přiřadila konkrétní citáty k tomu, jak operacionalizovala empowerment.</p>	

Vypichuje konkrétní přínos social cirkusu k empowermentu, především budování bezpečného prostředí a důvěry, budování prostředí, kde člověk může opakovaně zkoušet věci a místa, kde spolupracuje celý kolektiv.

Podotázky a cíle výzkumu by měly být v závěru přehledně strukturovány. Mělo by být zřejmé porovnání situace v ČR a ve Španělsku – z hlediska práce s cílovými skupinami a tématy. Jak konkrétní styl práce souvisí s empowermentem.

Jednotlivá zjištění jsou bohužel nepřehledně formulována a je třeba je textu intenzivně hledat, místo aby byli zřetelné již ze struktury nebo mezinadpisů.

Není zřejmé propojení v části teorie změny a inkluze.

V úplném závěru se pak snaží autorka odpovědět na výzkumnou otázku a vlastně výzkumný úhel pohledu přeformulává, což by si zasloužilo větší prostor pro vysvětlení.

„Na základě analýzy rozhovorů by se odpověď na výzkumnou otázku dala formulovat asi takto: Social cirkus ve své podstatě nepracuje s empowermentem jako s cílem, kterého se snaží dosáhnout, social cirkus svým posláním, charakterem, hodnotami, které propaguje a způsobem jakým pracuje je sám o sobě empowermentem.“⁷⁵

Celkem nelogicky se pak po závěru práce objevuje diskuze, kde jsou představeny citáty, o možném směřování cirkusu. To bylo sice součástí dílčích cílů práce, nicméně se to zde objevuje úplně bez kontextu.

Na závěr této diskuze navíc přichází ještě osobní závěr autorky, který hezky ilustruje posilující efekty social cirkusu, nicméně to není dostatečně jasně interpretováno a tak bohužel opět úplně zapadá.

Práce se zdroji

Je v práci dodržen jednotný standard odkazů na literaturu a prameny? Byly v práci použity zdroje uvedené na seznamu použité literatury a pramenů?

3

Stručné slovní hodnocení:

Autorka v textu odkazuje na zdroje literatury. Bohužel ale v seznamu literatury chybí několik citovaných titulů včetně stěžejního výzkumu AYCO 2017.

Problematické je referování o „teorii změny“ bez jasnějšího zdroje. Po důkladném zkoumání lze vyvodit, že je to teorie z výzkumu AYCO, avšak bez autorů je to značně nepřehledné.

Dále v seznamu literatury chybí např.: Khane, Westheimer 2004; Cihlář, Hanuš 2004.

Také citáty nejsou vždy přehledně označeny, ani poznatky ze zúčastněného pozorování.

Struktura práce, formulační a gramatická úroveň, grafická úprava

Je práce vhodně strukturovaná? Odpovídá formulační i gramatická úroveň magisterské práci?

3

Stručné slovní hodnocení:

Práce je po přehlednější úvodní části čím dál více nestrukturovaná a to i v kapitolách, kde je to nezbytné – metodologický postup, empirická část a závěr. Text je minimálně členěn, orientace pro čtenáře je velmi náročná. I když v sobě text řadu poznatků skrývá, je náročné je dohledávat.

Teorie a konceptu empowermentu se objevuje několikrát – v části teorie a metodologie (operacionalizace).

Nelogické je, že v analytické části objevuje interpretace vedoucí k teorii změny, které není v teoretické části dostatečně definována nehledě na nedostatečné ozdrojování. Teorie změny se objevuje až v části metodologie – operacionalizace.

Empirická část je velmi málo strukturovaná a nepřehledná.

Zcela nelogické je pak zařazení diskuze po závěrech.

Celková známka před obhajobou: 3

pozn.: Lze udělovat známky od 1 do 4. V případě, že bude jedna část práce hodnocena známkou 4, je třeba práci nedoporučit k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

(Je nutno vyplnit, aby se student mohl připravit na obhajobu; počet témat a připomínek upravte podle Vaší potřeby.)

- Jaká je souvislost mezi teorií změny podle AYCO-SNC (Smith, C., Roy, L., Peck, S., & Macleod, C. (2017). Evaluation of Program Quality and Social and Emotional Learning in American Youth Circus Organization Social Circus Programs – pokud se jedná o citovaný zdroj) a empowermentem?
- Shrňte základní rozdíly mezi praxí social cirkusu v ČR a ve Španělsku.
- Shrňte, jak konkrétně social cirkus podporuje empowerment osob ohrožených sociálním vyloučením?
- Jaký je podle vás největší rozdíl mezi Social cirkus a jiným kroužkem – třeba tancování, skauting, dramatický kroužek – z hlediska empowermentu?

Celkové vyjádření/komentář oponenta práce:

Paní Vohralíková si pro svůj výzkum vybrala velmi náročné téma. Propojení social cirkusu a empowermentu je velmi originální ale především náročný úkol. Záměr jako takový má jistě potenciál dalšího rozvoje pro zkoumání empowermentu. Autorka zjevně strávila množství času zkoumáním social cirkusu jako metody a přístupu, které může podporovat empowerment skupin s rizikem vyloučení. Z práce je vidět, že se intenzivně věnovala sbírání dat z terénu a zkoumání existujících studií o social cirkusu a jejich dosahu.

Bohužel provedení práce nestačí k naplnění vytyčených cílů. Je zřejmé, že práce potřebovala větší množství času ke zpracování nasbíraných dat a jejich propojení s výzkumnými cíli a teoriemi. I shrnutí praktických poznatků pro rozvoj social cirkusu by jistě zasloužilo větší prostor a přehlednost.

V Praze dne

.....

Podpis oponenta práce.